

# Edukacinio proceso kaita Lietuvos muzikos mokyklose: vadovų požiūris

Giedrė GABNYTĖ

Lietuvos muzikos ir teatro  
akademija

**ANOTACIJA.** Straipsnyje analizuojamas muzikos mokyklų vadovų požiūris į esamo muzikinio ugdymo situaciją ir galimas ugdymo perspektyvas. Anketinės apklausos rezultatai atskleidė, kad dauguma vadovų gerai suvokia ugdymo pokyčių svarbą, tačiau tik nedaugelyje mokyklų apčiuopiami realūs edukacinio proceso kaitos reiškiniai: vos trečdalyje mokyklų pakito vertinimo sistema, koreguoti pedagoginio repertuaro reikalavimai, atsirado įvairesni ugdymo elementai ir strategijos instrumento pažinimo pamokoje.

**REIKŠMINIAI ŽODŽIAI:**  
muzikos mokykla,  
muzikos mokyklų  
vadovų požiūris,  
ugdymo naujovės,  
edukacinio proceso  
kaita.

## Įvadas

Šiandien plačiai diskutuojama apie muzikinį ugdymą kaip apie galimybę turtinti žmogaus kūrybines galias, intelektualumą, dvasingumą. Europos ir mūsų šalies švietimo erdvėje ypatingas vaidmuo tenka ugdymui, diegiamam muzikos mokyklose. Muzikos mokykla – specifinė, neretai šalies švietimą ir kultūrą reprezentuojanti terpė, kurioje turėtų būti realizuojami ugdytinio meniniai interesai, saviraiškos galimybės, ugdomos pozityvios kultūrinės nuostatos. Ugdymo muzikos mokykloje tyrimai rodo, jog edukacinėje praktikoje vis dar tebesprendžiamas klasikinės ir postmodernios paradigmos konfliktas: siekiama visapusiškai išprususios asmenybės tapsmo, tačiau neretai ugdoma formalizuotai, įsakmiai. Ugdymo(si) erdvėje tebevyrauja orientacija į siaurą profesinių gebėjimų lavinimą, ugdytinio galimybių atžvilgiu ribotą meninę raišką ir pan. Tai liudija mokslinių tyrimų erdvėje gvildenamos temos, aktualios mokslinės įžvalgos, atliktų tyrimų rezultatai. Pasak mokslininkų, keičiantis ugdymo paradigmoms, visų pirma turėtų kisti mokytojo veikla, kurią lemia psichologinės mokytojo bendravimo su mokiniais kompetencijos, nuolatinė profesinių gebėjimų plėtra, poreikis domėtis ir taikyti naujas, ugdymo proceso tyrimais pagrįstas pedagogines strategijas ir pastangos suprasti individualias mokinio preferencijas (Mota 2007). Kyla klausimas – ar to siekiama realioje pedagoginėje praktikoje?

Muzikos mokyklų mokytojų profesinę veiklą tyrusi S. Krychtina (Крычтина 2009) teigia, kad mokytojo ir mokinio bendravime šiandien dar labai trūksta geranoriškumo, bendradarbiavimo, stebimos ryškios ugdytojo ir ugdytinio meninių interesų ir ugdymo(si) suvokimo priešpriešos. Suomų autoriai M. Anttila, K. Lehtonen (2007), analizavę šiandieninę muzikos mokyklų situaciją, akcentuoja humanistinio, į mokinio poreikius nukreipto ugdymo svarbą, priešingu atveju mokykloms gresia išnykimas. Neatmestina, kad mokyklų išlikimui ir plėtrai didelę reikšmę turi ir ugdymo turinio patrauklumas. Viena reikšmingesnių muzikinio ugdymo turinio dalių – mokinių atliekamas repertuaras. L. Jegorovas teigimu, individualaus mokinio muzikinio repertuaro parinkimas lemia tolesnę ugdytinio veiklą pamokoje, gali daryti įtaką formuojantis muzikiniam interesui ir muzikiniam skonui (Егорова 2011–2012). Tarp autorės išskirtų repertuaro parinkimo principų pabrėžiamas šiandienos ugdyme tebevyraujantis žanrinis aspektas, pvz., individualią fortepijono klasėje besimokančiojo programą įprastai sudaro polifoninis kūrinys, išplėtos formos kūrinys, etiudas, virtuozinė ir kantileninė pjesės. Tačiau ar šis principas yra vienintelis ir pats aktualiausias mokiniui?

Kitas reikšmingas muzikinio ugdymo turinio elementas, susijęs su grojimo įgūdžių formavimu, – pedagogo darbo metodai. Pasak L. Moreiros, S. Carvalho (2010), muzikinio ugdymo praktikoje, deja, tebevyrauja praktiniai informaciniai metodai (susiję su pedagogo praktiniu demonstravimu bei informacijos perdavimu), kurie nėra kūrybiški ir neskatina kūrybiškos mokinio veiklos pamokoje. J. Millso (2007) teigimu, pamokoje apsiribojant tik tokiais metodais, ugdytinis neretai izoliuojamas nuo galimybės muzikuoti ir išgyventi muzikos teikiamus potyrius.

Kiek šiandien aktualūs tradiciniai mokinio muzikinės meninės veiklos būdai instrumento pažinimo pamokoje ir kiek erdvės nūdienos ugdyme skiriama alternatyviems mokinio muzikinės meninės veiklos būdams? Užsienio autorių nuomone, šiandien dar plačiai paplitusi pedagoginė praktika pamokoje mokinį įtraukti tik į tradicines veiklas – muzikinio teksto analizavimą, kūrinio interpretavimą, pasirengimą muzikos kūrinių atlikti viešai. Trūksta tokių mokiniams patrauklių ir aktualių veiklų kaip improvizavimas, skaitymas iš lapo, grojimas iš klausos – pamokoje jos praktiškai nenaudojamos arba naudojamos itin retai (Боровкова 2012; Richardson 2000; Sawyer 2007).

Trumpa užsienio autorių publikacijų apžvalga siekta parodyti pasirinktų temų aktualumą mūsų šalies muzikiniam ugdymui. Džiugina tai, kad Lietuvoje mėginta aktualizuoti būtent tas idėjas, kurios šiandien minimos Europos muzikinio ugdymo erdvėje. Svarbiausia jų – edukacinio proceso kaitos poreikis, grindžiamas individualiais ugdytinių interesais, pedagoginio proceso dalyvių bendradarbiavimu, realiai įgyvendinamomis muzikos pedagogų iniciatyvomis ir kt. Pastaroji idėja ryški G. Balčiūno (2008), V. Alek-

naitės-Bieliauskienės (2011), L. Dubosaitės (2009), E. Ignatonio (2010), G. Gabnytės (2011), A. Kriščiūnaitės ir kt. (2011), A. Lapėnienės, S. Maldžiūnaitės-Valaitienės (2012), V. Zuzevičiūtės, D. Bukantaitės (2012) ir kt. autorių darbuose. Vis dėlto šią idėją pagrindžiantiems probleminiams aspektams trūksta tęstinių tyrimų Lietuvoje ar išsamesnės duomenų interpretacijos, o tai ateityje leistų teikti konkrečius siūlymus ir rekomendacijas švietimo politikai. Tam tikslui buvo atliktas Lietuvos muzikos mokyklų vadovų požiūrio tyrimas, iš dalies padėjęs apibendrinti šalies muzikos mokyklose vykdomo ugdymo ypatumus ir išsiaiškinti, kaip suprantami, modeliuojami ir kaip jose vyksta edukacinio proceso pokyčiai.

**Tyrimo objektas** – edukacinis procesas Lietuvos muzikos mokyklose.

**Tyrimo tikslas** – ištirti mokyklų vadovų požiūrį į edukacinio proceso kaitą Lietuvos muzikos mokyklose.

**Tyrimo uždaviniai:**

- 1) aptarti svarbiausius ugdymo organizavimo pokyčius Lietuvos muzikos mokyklose;
- 2) atskleisti vadovų požiūrį į instrumento pažinimo pamokoje naudojamų strategijų ir ugdymo elementų dažnį;
- 3) išryškinti svarbiausias ugdymo naujoves ir jų sklaidos rezultatus.

**Tyrimo metodai:** mokslinės literatūros analizė, muzikos mokyklų vadovų anketinė apklausa. Duomenys apdoroti naudojant SPSS (*Statistical Package for Social Sciences*) kompiuterinės programinės įrangos aprašomosios statistikos paketą.

## Tyrimo organizavimas

Muzikos mokyklų vadovų apklausą inspiravo 2011 m. atlikto fortepijono dalyko programų muzikos mokyklose kokybinio vertinimo rezultatai, atskleidę, kad šiandieninės muzikinio ugdymo programos Lietuvoje orientuotos į itin aukštais kokybiniais standartais pasižymintį profesinį ugdymą, tačiau muziko profesiją renkasi tik vos keletas procentų ugdytinių (Gabnytė 2011). Daryta hipotetinė prielaida, kad minėtų vadovų nuomonė padės labiau detalizuoti, patikslinti (patvirtinti arba paneigti) ar praplėsti programų vertinimo rezultatus, išryškins naujas erdves duomenų interpretacijoms, giliau atskleis edukacinio proceso ypatumus.

Anketinėje apklausoje dalyvavo 62 respondentai iš įvairių Lietuvos miestų, rajono centrų ir sostinės muzikos mokyklų. Apklausa siekta ištirti: mokyklų vadovų požiūrį į esamą ugdymą ir galimas ugdymo korekcijas; vykstančius edukacinio proceso pokyčius; deklaruojamos edukacinio proceso situacijos ir pedagoginėje praktikoje naudojamų programų dermę.

## Tyrimo rezultatai

Siekiant įžvelgti šiandien muzikos mokyklose vykdomo ugdymo bruožus, aiškintasi, kiek edukaciniame procese kinta tradicinės ugdymo organizavimo formos. Anketinės apklausos rezultatai atskleidė pažangesnių, į mokinio poreikius orientuoto ugdymo organizavimo formų sklaidą (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Į mokinio poreikius orientuoto ugdymo organizavimo formos

Eil. Nr.	Ugdymo organizavimo formos	Mokyklos
1.	Moksleivis gali rinktis keletą specialybių	25,8 %
2.	Moksleivis gali lankyti tik specialybės pamokas	25,5 %
3.	Moksleivis gali mokytis pagal skirtingų lygių sistemą	61,3 %
4.	Moksleivis gali pasirinkti sceninės raiškos formas (konkursai, koncertai, projektai ir kt.)	79,0 %

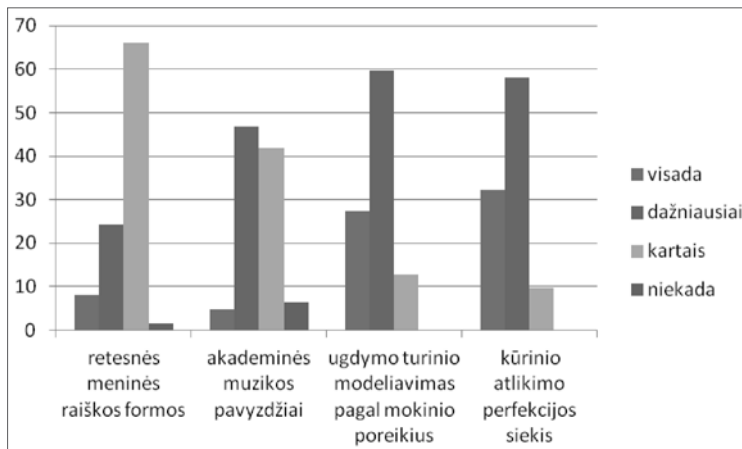
Aiškinantis mokinio galimybes rinktis jam priimtinas sceninės raiškos formas, gauti optimistiniai rezultatai. Duomenys rodo, kad daugumoje mokyklų greta privalomų egzaminų atsiranda naujų, kartais netikėtų sceninės raiškos formų, kurias moksleiviai gali rinktis pagal savo poreikius, interesus ar gebėjimus. Mokyklose vykstantys renginiai, įvairūs meniniai projektai ugdytiniams atveria dar neišnaudotas galimybes, tačiau iškelia ir vis naujų meninių iššūkių, kuriems reikalingi įvairesni gebėjimai, platesnis kultūrinis akiratis.

Galimybė mokytis kelių specialybių vienu metu – žingsnis link gilesnių muzikinių kompetencijų ir „universalesnio“ muzikavimo galimybių, ir tai šiandien gali būti priimtina ir įdomu ugdytiniui. Nors rinktis kelias specialybes kol kas galima kiek daugiau nei 20 % muzikos mokyklų, tikėtina, kad ilgainiui tokių mokyklų atsiras ir daugiau, juolab kad, pasak vadovų, pastaruoju metu tam jaučiamas poreikis.

Tyrimas atskleidė ir kitas praktikoje jau įgyvendintas ugdymo organizavimo formas. Daugiau nei 60 % apklaustų vadovų teigia, kad jų vadovaujamos mokyklose moksleiviai gali mokytis pagal skirtingų lygių sistemą. Nors prieš dešimtmetį sistemos diegimas turėjo tapti privalomas visoms mokykloms, šiandien kiekviena mokykla ją gali taikyti pagal individualius mokyklos poreikius arba sistemos atsisakyti. Galime daryti prielaidą, kad muzikos mokyklose jau atkreiptas dėmesys į skirtingus besimokančiųjų gebėjimus ir ugdymosi tikslus, tad ateityje panašių ugdymo formų turėtų rasti dar daugiau.

Muzikos mokyklų vadovai buvo paprašyti įvertinti, kaip dažnai pamokoje mokytojai naudoja straipsnio autorės suformuluotas pedagogines strategijas ir ugdymo elementus.

Žinoma, pamokos tikslai, eiga ir struktūriniai elementai yra pedagogo profesinių nuostatų, žinių ir patirties išdava, tad galima manyti, kad gauti rezultatai vargiai atspindės šiandienos ugdyme naudojamų strategijų aiškumą ir bendras jų naudojimo tendencijas. Tačiau daryta prielaida, kad pastarųjų elementų naudojimui turi įtakos ir vadovų požiūris bei mokykloje susiformavusios ugdymo tradicijos, vadinasi, tai galima preliminariai apibrėžti ir apibendrinti. Gauti rezultatai leidžia vertinti, kiek mokinio poreikiai svarbūs ugdymo turinio konstravimui, kokios retesnių mokinio meninės raiškos formų pamokoje galimybės, kiek mokinio ugdymui svarbus klasikinės repertuaras, ar svarbūs kūrinio atlikimo išbaigtumas ir perfekcijos siekis (žr. pav.).



Pav. Pamokoje naudojami ugdymo elementai ir strategijos

Analizuojant retesnių mokinio meninės raiškos formų (improvizacijos, skaitymo iš lapo, grojimo iš klausos etc.) galimybes pamokoje išryškėjo, kad kiek daugiau nei 60 % mokyklų instrumento pažinimo pamokoje šios formos kartais yra naudojamos ir tik keli procentai mokyklų pastarųjų meninės raiškos formų pamokose kol kas dar nėra naudoję. Gauti rezultatai verčia mąstyti ir apie mokytojų tobulinimosi klausimus: kiek šiandien dirbantis pedagogas yra kompetentingas mokant improvizacijos, ar jam žinomi skaitymo iš lapo metodai, kaip išmokyti mokinį groti iš klausos? Ateityje profesiniu ir pedagoginiu aspektu sėkmingai įdiegus šias ugdymo formas į ugdymo turinį, tikėtina, pavyks gerokai praplėsti mokinio kompetencijų, gebėjimų spektrą, lavinti jo visuomeniškumą, socialumą, turtinti tolesnę muzikavimo patirtį.

Tyrimas atskleidė, kad daugelio mokyklų ugdymo turinyje atspirties tašku išlieka akademinės muzikos pavyzdžiai – šiandien klasikinės formos ir kūriniai analizuojami,

interpretuojami, jų klausomasi ir apie juos diskutuojama dažniausiai. Procentinis rodiklis, atskleidęs, kad kai kuriose mokyklose suabejota akademinės muzikos pavyzdžių panaudojimo edukaciniame procese nauda ir pamokoje jų apskritai atsisakyta, galėtų būti vertinamas kaip edukacinio proceso kaitos kraštutinumas.

Vienas svarbesnių ugdymo patrauklumą lemiančių elementų – ugdymo turinio pagal mokinio poreikius modeliavimas. Kaip matyti paveiksle, šiandienos ugdymo praktikoje jau susirūpinta skirtingų moksleivių ugdymosi poreikių įgyvendinimu: atkreiptas dėmesys į nevienodas besimokančiųjų galimybes (gabumus, motyvaciją, darbštumą etc.), individualius ugdymosi tikslus (mokomasi savo malonumui / siekiama profesinių tikslų). Šio požiūrio praktinė raiška edukacinėje erdvėje padėtų individualizuoti, diferencijuoti ugdymą: įvairinti, sustiprinti ugdymo turinį turintiesiems meninių profesinių ambicijų, o muzikuojantiesiems savo džiaugsmui šį procesą paversti maloniu, neįpareigojančiu siekti išstobulinto rezultato.

Sunerimti verčia vadovų nuomonė, bylojanti, kad pamokose vis dar orientuojamasi į galutinio ugdymo rezultato kokybę – kūrinio interpretacijos išbaigtumą ir perfekciją. Vadinasi, kol kas edukacinėje erdvėje gajus disciplinuotas, įsakmus, mokytojo vadovavimu grindžiamas ugdymas, padedantis siekti užsibrėžto, estetiškai išstobulinto meninio rezultato.

Siekiant apibendrinti edukacinio proceso muzikos mokyklose bruožus, muzikos mokyklų vadovų teirautasi, kokios ryškiausios ugdymo naujovės jų vadovaujamos mokyklose taikytos pastaruojų metu. Keletas respondentų pažymėjo, kad jų iniciatyva mokyklose buvo įdiegtos papildomos muzikos dalykų programos (vokalo, saksofono, mušamųjų instrumentų ir kt.). Daugiau nei 70 % mokyklų vadovų teigė, kad ugdymo naujovių sklaidą jau pradėjo prieš kelerius metus koreguodami esamas dalykų programas: daugelyje mokyklų tikslinti repertuaro parinkimo reikalavimai, programose formuluoti muzikinio ugdymo tikslai ir uždaviniai, apibrėžti lavinami gebėjimai, įgyjamos kompetencijos ir kt. Tačiau 2011 m. atliktas žvalgomas fortepijono dalyko programų vertinimas atskleidė, kad beveik nė vienoje iš vertintų programų pastarieji aspektai apskritai nėra paminėti, o repertuaro parinkimo rekomendacijose orientuojamasi tik į akademinis žanrus (Gabnytė 2011). Vertintų programų ir vadovų apklausos rezultatų tarpusavio prieštaravimai rodo, kad inovacijos mokyklose vyksta ganėtinai vangiai, tačiau kartu netiesiogiai atskleidžia apklaustų vadovų norą keistis, būti šiuolaikiškiems, patraukliems ugdytiniui.

Ugdymo naujovių kontekste reikšmingi ir moksleivių pasiekimų vertinimo kriterijų pokyčiai. Gauti duomenys atskleidė, kad pastaruojų metu vertinimo sistema koreguota kiek daugiau nei 20 % mokyklų. Šis palyginti kuklus procentinis rodiklis gali rodyti

dešimtmečius edukacinėje erdvėje egzistuojančių vertinimo tradicijų pozityvių pokyčių užuomazgas. Tyrimas atskleidė, kad šioms korekcijoms įtakos turėjo vadovų baigta aukštoji mokykla ( $p = 0,00$ )<sup>1</sup>. Paaiškėjo, kad koreguoti tradicinį vertinimą labiau linkę kelias aukštąsias mokyklas (muzikos ir vadybos studijos) baigę vadovai.

Ankstesni edukologiniai tyrimai (Gabnytė 2008; Viršilienė 2002) rodo, kad, moksleivių požiūriu, vienas svarbesnių muzikinio ugdymo patrauklumo aspektų buvo ir išlieka pedagoginio repertuaro parinkimas. Taigi nors ir nedideli pozityvūs šios srities pokyčiai gali būti traktuojami kaip ugdymo naujovė, leidžianti reikštis individualioms ugdytinių preferencijoms, atverianti meninės saviraiškos galimybes mažiau išlavintus meninius gebėjimus turintiems mokiniams. Tačiau anketinė apklausa atskleidė, kad daugelyje mokyklų kol kas neskubama atsisakyti tradicinių repertuaro parinkimo kriterijų. Vadovų teigimu, supaprastinus pedagoginį repertuarą smuks moksleivių parengimo lygis, nukentės muzikinio intelekto plėtra, galiausiai, muzikos mokyklos virs būreliais ar muzikos mėgėjų klubais. Dėl parenkamo repertuaro griežčiausią nuomonę išreiškia mokytojai ekspertai ( $p = 0,00$ ). Džiugu, kad kiek daugiau nei 30 % mokyklų vadovų šiuo klausimu nėra tokie kategoriški. Optimistiškai nuteikia tokių vadovų iniciatyva mokyklose vykė ar vykdomi šios srities pokyčiai: kai kuriose mokyklose apskritai nebeliko repertuarinių reikalavimų (mokytojas kūrinį parenka savo nuožiūra arba tardamasis su mokiniu), daugelyje minėtų mokyklų per metus mokiniui privalu išmokti vieną stambiosios formos ir vieną polifoninį kūrinį, visose minėtose mokyklose į repertuarą leidžiama įtraukti po keletą *jazz* ir *pop* stiliaus kūrinių, kai kuriose mokyklose etiuodo žanrą leista keisti virtuozinėmis pjesėmis.

Išanalizavus ugdymo naujovių sklaidą ir apibendrinus naudojamus ugdymo elementus bei strategijas, vadovų prašyta pasidalyti nuomone apie realius edukacinio proceso pokyčius jų vadovaujamosiose mokyklose pastaruoju metu (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Svarbiausi edukacinio proceso pokyčiai

Eil. Nr.	Pokyčio raiška	Mokyklos
1.	Atsirado naujų meninės raiškos formų ne tokiems talentingiems moksleiviams	53,2 %
2.	Mokykloje vykstantys renginiai į veiklą įtraukė daugiau bendruomenės narių	32,3 %
3.	Padidėjo norinčiųjų mokytis skaičius	35,5 %

1 Statistinis reikšmingumas. Statistiniai įverčiai, netenkinantys  $p \geq 0,05$  sąlygos, traktuoti kaip nepagrįsti (Čekanavičius, Murauskas 2006).

Gauti duomenys atskleidžia, kad daugiau nei pusėje muzikos mokyklų atsirado naujų meninės raiškos formų tiems, kurie nėra apdovanoti visais reikiama gebėjimais siekti aukštų meninių rezultatų. Vienos įdomesnių formų – muzikavimas ansamblyje su pedagogu ar draugu, bendri dailės ir muzikos projektai, muzikinės iliustracijos dramos spektakliams ir pan. Kiek daugiau nei trečdalis vadovų konstatuoja, kad mokyklos renginiai pastaruosiu metu į veiklą įtraukė ir miesto / miestelio bendruomenę. Gana kuklus procentinis rodiklis leidžia teigti, kad mokyklos kol kas vangiai linkusios bendradarbiauti, dalytis meno sklaida, yra gana uždaros visuomenei ir jos kultūriniais poreikiais. Iš dalies tai lemia ir norinčiųjų mokytis skaičiaus kaitą: tik kiek daugiau nei trečdalyje mokyklų stebėtas moksleivių skaičiaus augimas, likusiose mokyklose šis skaičius išlieka stabilus ar truputį mažėja.

Išanalizavus muzikos mokyklų vadovų anketinės apklausos rezultatus, išryškėjo kelios išvadų ir rekomendacijų grupės.

## Išvados ir rekomendacijos

1. Remiantis anketinio tyrimo rezultatais galima teigti, kad šiandien muzikos mokyklose stebima ugdymo organizavimo formų kaita. Kai kuriose mokyklose tradicines ugdymo organizavimo formas jau papildė pažangesnės, labiau orientuotos į mokinį, pavyzdžiui, galimybė mokytis tik specialybės ar kelių specialybių vienu metu, rinktis priimtinas sceninės raiškos formas, mokytis pagal pasirinktą lygį. Tačiau pasigesta kur kas platesnio spektro ugdymo organizavimo formų, kurios leistų į muzikinio ugdymo procesą be suvaržymų integruoti norinčiuosius muzikuoti iš įvairių visuomenės sluoksnių. Lietuvoje kol kas nepraktikuojamas suaugusiųjų mokymas (kitoje šalyse tokia praktika seniai žinoma ir yra labai populiarė), deramo dėmesio dar nesulaukė neįgaliųjų muzikinis ugdymas, nėra aiški ankstyvojo muzikinio ugdymo vieta švietimo sistemoje bei jo tolesnės ateities perspektyva. Šių ugdymo formų integracija padėtų spręsti visuomenės užimtumo, jaunimo kultūrinio akiračio plėtros, socialinių, komunikacinių gebėjimų lavinimo problemas, o muzikinis ugdymas taptų prieinamas ne tik norintiesiems rinktis muziko profesiją.
2. Anketinė apklausa išsiaiškintas instrumento pažinimo pamokoje taikomų ugdymo elementų ir strategijų dažnis padėjo geriau suprasti šiandieninio ugdymo tendencijas, išvelgti koreguotinus jo aspektus. Šiandien ugdymas muzikos mokyklose vis dar turi daug praeito šimtmečio tradicijų bruožų, išreikštų profesinės krypties ugdymui tinkamais standartais. Nors ir mėginama ugdymo turinį modeliuoti pagal moksleivio poreikius, pamažu įvairinama mokinio meninė raiška pamokoje, vis dar vyrauja



nuomonė, kad ugdymo rezultato reikia siekti kryptingu, reikalavimais grindžiamu repertuaro studijavimu, o tam reikalingi gerai išlavinti profesiniai gebėjimai, vadinasi, ir griežta disciplina. Kūrinio išbaigtumas bei interpretacijos perfekcija kol kas išlieka pagrindine ugdymosi siekiamybe, ribojančia mažiau meniniais gebėjimais apdovanotųjų saviraišką. Tokių vadovų požiūrį galbūt suponavo atlikimo meno pedagogus rengiančios studijos: nepaisant sparčių visuomenės kultūros, ugdymo pokyčių poreikio, šiandien atlikimo meno pedagogika kol kas dar orientuota į profesinės krypties pedagoginius standartus. Tad, tikintis spartesnės edukacinio proceso kaitos, būtina tobulinti būsimų muzikos pedagogų rengimą ir sudaryti sąlygas jiems įgyti labiau išplėtotų kompetencijų, o ateityje sistemingai gilinti įgytas profesines žinias ir gebėjimus.

3. Muzikos mokyklų vadovų anketinė apklausa atskleidė, kad edukacinėje erdvėje muzikinio ugdymo naujovės diegiamos pernelyg vangiai: absoliuti dauguma vadovų naujovėmis vadina esamų programų korekcijas, tačiau konkrečių ugdymo inovacijų įdiegta vos viena kita (kinta moksleivio pasiekimų vertinimas, reikalavimai pedagoginiam repertuarui) ir tik mažiau nei trečdalyje mokyklų. Nors ugdymo inovacijų muzikos mokyklose sklaida ganėtinai lėta, fiksuoti tam tikri reikšmingi edukacinio proceso pakitimai. Kai kuriose mokyklose pastaruoju metu šiek tiek išaugo norinčiųjų mokytis skaičius, atsirado įvairesnės meninės raiškos galimybės mažesnių gebėjimų moksleiviams, į mokyklos renginius įsitraukė vietinės bendruomenės, tačiau tai tik labai nedideli, veikiau pavieniai edukacinio proceso pokyčiai. Muzikinio ugdymo naujovių integravimo sėkmei šiandien kol kas dar trukdo gana inertiškas vadovų požiūris į muzikinio ugdymo tradicijas, kurias, pasak vadovų, labai lengva sugriauti. Siekiant, kad edukacinio proceso kaita nebūtų pernelyg drastiška ir staigi, ugdymo naujoves galima išbandyti eksperimentinėse klasėse: čia būtų stebimas ir fiksuojamas inovacijų proceso diegimas, apibendrinami gauti rezultatai, o pasitelkus ekspertų vertinimus teikiamos išvados ir siūlymai tolesnei, tikėtina, sėkmingesnei ugdymo praktikai.

*Įteikta 2015 05 04  
Priimta 2015 11 05*

## LITERATŪRA

- Aleknaitė-Bieliauskienė, R. Meno proceso suvokimo reikšmė ugdant jaunimo tautinį mentalitetą. *Meno procesas: tarp konstruktyvaus mąstymo, emocijų ir įkvėpimo*. Mokslinės konferencijos pranešimai ir moksliniai straipsniai. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2011, p. 26–41.
- Antilla, M.; Lehtonen, K. Problems in Finnish Music Schools. *Problems in Music Pedagogy*, 2007, Vol. 2, p. 81–93.
- Balčiūnas, G. Muzikinis ugdymas: problemos ir galimybės. *Muzikinis ugdymas švietimo kaitos procese*. Respublikinės metodinės-praktinės konferencijos medžiaga. Kaunas: Pedagogų kvalifikacijos centras, 2008, p. 3–11.
- Čekanaivičius, V.; Murauskas, G. *Statistika ir jos taikymai*. Vilnius: TEV, 2006.
- Dubosaitė, L. Mokinių rengimas viešam pasirodymui: psichologiniai palaikymo būdai. *Žymiosios muzikos ir teatro asmenybės: jų veiklos projekcija Lietuvos kultūroje*. Mokslinės konferencijos pranešimai. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2009, p. 130–137.
- Gabnytė, G. The Reasons and Premises of Changes of Non-Formal Music Training System in Lithuania. Evaluation of Piano Teaching Programmes. *Time of challenges and opportunities: problems, solutions and perspectives: international scientific*. Practical conference of young scientists and students. Rezekne: LMA, 2011, p. 219–224.
- Ignatonis, E. Pianistų ugdymo dabartis ir XXI amžiaus vizijos. *Alma mater ir pianistai*. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2010, p. 72–75.
- Kriščiūnaitė, A.; Strakšienė, D.; Deveikytė J. Mokinių pasiekimų vertinimo muzikos mokykloje ypatumai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 2011, Nr. 4(33), p. 40–46.
- Lapėnienė, A.; Maldžiūtė-Valaitienė, S. Mokinių kūrybiškumą skatinančios programos taikymo patirtis muzikos instrumento pažinimo pamokose: atvejo analizė. *Meninio ugdymo realijos ir plėtros perspektyvos*. Mokslinių straipsnių rinkinys. Kaunas: VDU, 2012, p. 87–98.
- Mills, J. *Instrumental Teaching*. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- Moreira, L.; Carvalho, S. Exploration and Improvisation: The Use of Creative Strategies in Instrumental Teaching. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education (IJCDSE)*, 2010, Vol. 1(4), p. 248–254.
- Mota, G. The Music Educator's Professional Training – Challenges and Consequences in the New European Context. *Problems in Music Pedagogy*, 2007, Vol. 2, p. 5–17.
- Richardson, P. Sight – Reading – a Trying Time For Teacher And Pupil. *Music Teachers.co.uk.*, 2000, Vol. 2, p. 1–4.
- Sawyer, R. K. Improvisation and Teaching. *Critical Studies in Improvisation*, 2007, Vol. 3(2).
- Zuzevičiūtė, V.; Bukantaitė, D. *Muzikinio ugdymo realijos ir muzikos ugdytojų rengimas: dimensijos, tyrimai ir tobulinimo perspektyva*. Mokslo monografija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2012.
- Боровкова, Н. Д. Общие рекомендации по проведению урока специальности в музыкальной школе (в помощь начинающему педагогу). *Теория и практика образования в современном мире*. Материалы международной научной конференции. Санкт-Петербург: Реноме, 2012, с. 245–248.
- Егорова, Л. В. Проблемы выбора репертуара в классе «Фортепиано». *Фестиваль педагогических идей «Открытый урок»*, 2011–2012. Prieiga per internetą: <<http://festival.1september.ru/articles/608810/>> [žiūrėta 2014 05 20]
- Крыхтина, С. Ю. Анализ работы педагогов с учащимися музыкальной школы. Вестник Московского государственного областного университета. *Педагогика*, 2009, N 1, с. 43–48.

## The Shift in the Process of Expression at Music Schools in terms of Leaders' Attitudes

**SUMMARY.** With changes in the paradigms of contemporary education, the demand for changes in education is becoming obvious, based on the individual interests of students, cooperation among the participants of the pedagogical process, the initiatives of musical teachers being fulfilled in reality, etc. Is the music school for children of late, a “product” of the 1950s, capable of adapting to the new demands of society and educational purposes and ensuring the offering of high quality education? The spread of contemporary education in music schools is an issue concerning not only music teachers, but also the professional and managerial competences of school administrators and leaders and their attitude towards changes in education. Therefore, in order to thoroughly investigate the peculiarities of education carried out in music schools and clarify the way these changes are understood and modelled, the opinion of school leaders was analysed.

The object of the research was the educational process in Lithuanian music schools.

The aim of the research was to investigate school leaders' attitudes towards the shift of educational process in Lithuanian music schools. The methods used in the research included an analysis of scientific literature and a questionnaire-based survey of school leaders. The data was processed by employing the SPSS (*Statistical Package for Social Science*) computer descriptive statistics software package.

The analysis of the obtained data showed a realistic situation: the education being conducted at music schools is still influenced by traditions formed in the past century and is partly determined by leaders' attitudes. It is frequently isolated from what is topical in society and is rather reserved with regard to the spread of innovations. However, the research conducted also emphasised some positive aspects of this type of education: forms of education that are attractive to students are gradually being included into school curricula, the various demands of students are being taken into consideration, and a more diverse type of artistic expression more acceptable for students is being encouraged.

### KEYWORDS:

music school, music school leaders' attitudes, educational innovations, the shift of the educational process.